

Den annen skjønnhet

Schönberg, Berg, Webern – og Valen. Annabel Guaita tolker klassisk, atonal klavermusikk fra Wien og Vestlandet. Resultatet er overbevisende.

Historien er velkjent, likevel er det rart å tenke på: Omtrent samtidig med at Arnold Schönberg, den sentraleuropeiske modernismens ubestridte bestefar, for alvor brøt med tonaliteten, må Fartein Valen, misjonærsønnen fra det vestlige Norge, ha kjent på et liknende behov. Selv om det aldri kom til noe møte mellom de to komponistene, er det slående hvor nært beslektet musikken deres er. Pianisten Annabel Guaita demonstrerer dette på ypperlig vis når hun sammenstiller Valens modne klaververk med klassikere fra den annen wienerskole: foruten Schönberg selv, også Alban Berg og Anton Webern.

Fjøs. Fartein Valens internasjonale orientering skal riktignok ikke undervurderes. Først tilbragte han viktige barneår på Madagaskar, senere studerte han komposisjon med Max Bruch i Berlin, og hans tidlige verk – som klaversonaten «Op. 2» (ikke med på platen) – er ikke akkurat skjemma av fjøslukt. Likevel er det nærliggende å se for seg Valens brudd som mer stillfarent. Det må ha åpnet seg et nytt landskap for ham, en vei mot det han med et ord fra Michelangelo skulle kalle *L'altra beltà* – den annen skjønnhet.

I omslaget til platen, som er oppkalt etter dette uttrykket, er det gjengitt et sitat der Valen utdyper med egne ord. Tatt i betraktning den sprengkraft tematikken har beholdt helt frem til våre dager, er det en rørende, tørr naivitet ved språket;



Balansert: Annabel Guaitas pianospill viser slektskapet mellom Fartein Valen, og de store europeiske modernistene.

FOTO: ANNA JULIA GRANBERG/BLUNDERBLUSS

en slags bygde-Adorno taler her med lavmælt autoritet: «Hvis en mener at den atonale musikken er mindre følsom, tar en fullstendig feil. Når en gripes av den atonale musikken, opplever man det som Michelangelo kalte for *l'altra beltà*, den annen skjønnhet. Vi bruker bare teknikken for å få den annen skjønnhet frem. Den atonale musikken er likeså følt som noen annen musikk, kanskje enda mer, men riktignok på en annen måte.»

Tolvtoneteknikken. Veien mot etableringen av tolvtoneteknikken var lang og broket. Som Valen, hadde også de tre wienersitt utgangspunkt i den senromantiske tradisjonen. For Schönberg gikk veien om en lyrisk og fritonal ekspressjonisme: Små, fortettede situasjoner, eksempelvis i den lille samlingen «Op. 19», vitner om radikalt kompositorisk arbeid. Alban Berg gikk tilsynelatende mer forsiktig frem. Hans bredt anlagte, énsatsige «Sonate Op. 1» har, foruten Bergs umiskjennelige melodikk, tydelige trekk av tonal forankring. Det var først med Anton Webern at tolvtoneteknikkens punktuelle tendens skulle strekkes til sitt ytterste. Valens tilnærming kan sies å ta opp i seg elementer fra alle disse retningene, riktignok med unntak av den strengt punktuelle. Teknisk sett har Valen muligens mest til felles med Bergs lineære melodikk og Schönbergs lyriske ekspressjonisme, men det er ikke langt til Weberns konsentrasjon heller. Sammenstillingen av Weberns «Variasjoner Op. 27» med Valens verk med samme navn («Op. 23») som avslutter platen, er her særlig interessant.

Slekt. Misjonærsønnen står seg altså godt i selskap med sine kontinentale kolleger. Det er derfor gledelig at vi har fått en plate som på en så tydelig og overbevisende måte dokumenterer det musikalske slektskapet mellom dem. Annabel Guaita behersker til fulle det uttrykksmessige spennet denne musikken legger opp til, samtidig er hun tilstrekkelig lydhør for elementet av distanse og eksperiment. Verkenes sammensetning er fint balansert, og lyden upåklagelig.

EMIL BERNHARDT

ANMELDELSE

ANNABEL GUAITA, PIANO
L'altra beltà
Klaververk av Valen, Schönberg, Webern og Berg
Lawo Classics. 2011



Fra platehylla

KNUT SCHREINER Musiker

Frykt og avsky i sentrum øst

Fuck you fra Anal Babes.

Norske artister er blitt for sløve. Det var omtrent essensen i en Dagens Næringsliv-kronikk av Audun Vinger, som utløste en uvanlig frisk musikkdebatt ved inngangen til det nye året. Ideen oppsto hos Vinger etter å ha blitt introdusert til det danske bråke-bandet Iceage, som visstnok «hater hele den danske musikkbransjen». Det slo ham at det er lenge siden man har støtt på denne holdningen i norsk pop og rock. Og følelsen fikk bein å gå på gjennom høytiden, da en samlet norsk artiststall inntok flatskjermene i koselige, julepyntede stuer, der de i pene antrekk fremførte julesanger sammen med KORK.

Spol tilbake til midten av nittitallet, da denne «fuck you»-holdningen fortsatt fantes, og børst støvet av Anal Babes' *Delirium or Diarrhea*. Dette var et toneangivende band i Oslos undergrunn, på en tid der undergrunnen og mainstreamen ikke hadde noe med hverandre å gjøre. Denne gjengen var temmelig sikkert enige i at Anne Grete Preus er en «drittkjerring». Jeg husker gitarist og frontmann David «Punk Babe» Gurrik fortelle meg at det eneste man kunne gjøre mens OL på Lillehammer pågikk, var å «komme seg så langt ut av landet som overhodet mulig!»

Med artistnavn som Durex, Eros og Turd hentet de den, på den tiden, halvkriminelle estetikken fra pornosjapper, narkomane og seksuelle avvikere. De fremførte sin nihilistiske noisepunk nakne, kanskje bortsett fra en gummimaske, mens de sendte små flasker med homse-narkotikamiddel «poppers» rundt på scenen. Omslaget på denne platen prydes av et velkjent ansikt blant Oslos sniffere. Anal Babes var selvsagt ikke gutteprostituerte fra Skippergata, men heller ressurskidds fra Frogner. Men dette var 1990-tallet, og lek med ulike identiteter var mer interessant enn alvor, autentisitet og politikk. Sett tilbake fremstår de som pionerer for en *slumming*-estetikk som ble populær på 00-tallet, i magasiner som VICE!: Speedfriken og pornostjernen står som symboler på non-konformitet.

Anal Babes kom fra den samme negative strømmingen i Oslo-rocken som Turboneger. Men der Turboneger etter hvert tok steget ut i arenaen, låste Anal Babes seg inne på toalett-avlukket. De hadde ikke så mye å tape eller å vinne på sin kompromissløse stil. Dette var før P3, festivaler og akersgatapressen ble noe alle band søkte mot. De eneste realistiske ambisjonene for Anal Babes, var utenlandsturneer med katastrofal økonomi og plateutgivelser på knøttsmå indie-selskaper. Men husk at dette også var realiteten innen black metal og electronica – noe av vår fremste musikalske eksportvare med tiden.

Hadde et band som Anal Babes – med sine karakterer, skremmende fremtoning og utslettende lydnivå – kommet i dag, hadde de vært en sensasjon. *Delirium or Diarrhea* dukket ikke opp på Morgenbladets Topp 100-kåring, men skulle man laget en liste over tidenes beste norske punkplater, hører den hjemme på topp fem.

Lars Finborud, Laura Djupvik, Knut Schreiner, Khalid Salimi og Marianne Beate Kielland skriver i Morgenbladets klassikerspalte.



Speed og lim: Anal Babes' *Delirium or Diarrhea* (Big Ball Records, 1995). Omslaget viser en velkjent sniffer.

Strømninger

Ukens mest spilte norske plater på Wimp. Denne uken: Nykommere i 2012.

1 HENNING KVITNES
Ingen tid å miste
(EMI, 2012)

2 SENJAHOPEN
Tåra, piss og blod
(Silsand sild og cd, 2012)
Rett-fram-rock. Med litt country og folk. Plate nummer to for bandet, som har vokst seg til en av de aller største liveattraksjonene nordpå. Nå står søringene for tur.



3 ST.MORRITZ
Norske kompani
(Columbia 2012)

4 EL DOOM & THE BORN ELECTRIC
El Doom & The Born Electric
(Rune Grammofon, 2012)

5 NEKROMANTHEON
Rise, Vulcan Spectre
(Indie Recordings, 2012)